

מצות כתיבת ספר תורה

"ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל, שימה בפיהם, למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל" (לא, יט)

בגדרי המצוה

כתב הרמב"ם (פ"ז מהלכות תו"מ וס"ת ה"א) "מצות עשה על כל איש ואיש מישראל לכתוב ספר תורה לעצמו, שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה, כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זו, לפי שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות". והנה מקור הלכה זו הוא בגמרא סנהדרין (כא, ב) "אמר רבא אע"פ שהניחו לו אבותיו לאדם ספר תורה, מצוה לכתוב משלו, שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה".

והנה השאגת אריה (סימן לד) התעורר בשיטת הרמב"ם אם עיקר הקפידא לכתוב את השירה לחוד הוי, אלא דכיון שא"א לכתוב את השירה בפני עצמה ע"כ חייב לכתוב את כל התורה כולה מרישא לסיפא, או דילמא כיון שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות לחוד, ורחמנא אמר כתבו לכם את השירה, בע"כ לאו שירה לחודא במשמע, אלא כל התורה במשמע, וכאילו כתב רחמנא להדיא "ועתה כתבו לכם התורה שיש בה שירה זו". ונפק"מ היכא שכתב את כל התורה ובלה ונקרע ולא נשתייר אלא השירה לחוד, דאם החיוב הוא לכתוב את כל התורה כולה הרי אינה כתובה, אך אם החיוב בעיקרו הוא שהשירה תהיה כתובה, הרי היא קיימת. עוד נפק"מ איכא, בדיעבד, היכא שעבר וכתב את השירה לחוד, דלפי הצד הראשון יוצא ידי חובה, דסוכ"ס השירה כתובה. אבל להצד השני לא קיים את המצוה, אא"כ יש לו ס"ת שלם.

וסיים דבדברי הרמב"ם ודאי משמע להדיא שהחיוב הוא על כתיבת התורה כולה, שהרי כתב "כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זו", הרי הדגיש שהמצוה היא לכתוב התורה, והשירה הוא גילוי מלתא על התורה.

וכן יש לדייק מדברי החינוך (מצוה תריג), שהעתיק ללשון הרמב"ם הזו, "כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זו", אך השמיט לגמרי הא דנלמד זה, לפי שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות, והיינו כנ"ל דאין זה אלא גילוי מילתא בעלמא, ולכן אין צורך להעתיקו.

למה גרע מתפילין

החת"ס (חלק יור"ד סימן רנד) התקשה בדברי הרמב"ם הללו, מה ראייה הביא מהא דאין כותבין התורה פרשיות פרשיות, דהכוונה היא על כל התורה, דלמא לעולם הכוונה היא על השירה בלחוד, ואע"ג שאין כותבין פרשיות פרשיות, מ"מ לא גרע מפרשיות שבתפילין ומזוזה ופרשת סוטה, שכל אלו נכתבין בפני עצמן כי כך ציוה ה', והכא נמי נימא דציוויו ית' הוא לכתוב את השירה לבדה.

וכתב ליישב ע"פ מה שכתב הב"י (או"ח סימן מט) בטעם דכרים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בעל פה, וז"ל "משום דאיכא מילי טובא דמדרשי מתוך הכתב, כגון יתירות וחסירות וקרי ולא כתיב ודכוותיה, ואי אמרת להו על פה בציר להו", עכ"ל. וכתב החת"ס דזה הטעם בעצמו יספיק גם לאיסור שלא לכתוב התורה פרשיות פרשיות, משום דהרבה דרושים נדרשים מסמיכות הפרשיות להדדי וכדמצינו הרבה פעמים בחז"ל, דדרשו סמוכין. ולפי"ז כתב ליישב

לדברי הרמב"ם דממה שהותרו הנך פרשיות דתפילין ומזוזות וסוטה להיכתב הוא מחמת שאין עשויין ללמוד מתוכם, אלא להיות מכוסין בתפילין ומזוזות או להימחק במים בסוטה, וע"כ אין קפידא אם לא תהיה סמוכה לפרשה שלפניה ולאחריה. משא"כ פרשת השירה שהיא כדי ללמוד בה, כדכתיב "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם", אין לכותבה פרשיות פרשיות לבד. עי"ש עוד שהאריך בביאור הדבר.

מעשה כתיבה או שיהיה לו ס"ת

והנה יש לחקור בגדר המצוה הזו, האם עיקרה הוא במעשה הכתיבה של הס"ת, או שעיקרה הוא שיהיה לו ס"ת ללמוד בו. ויש בזה נפק"מ טובא כגון אי מהני לקנות ספר תורה, או שצריך לכתוב בדווקא. וכן מה יהיה אם אחר שכתב לו ס"ת נתקלקל או נאבד, האם חייב לקנות חדש או לא, דאם המצוה הוא בעצם הכתיבה לכאורה אינו מחוייב בזה לכתוב פעמיים, ובכתבו פעם אחת כבר קיים המצוה, ברם אם המצוה הוא שיהיה לו ס"ת כדי ללמוד בו, מסתבר שיצטרך לקנות חדש.

עוד נפק"מ יש בדבר, אם יש חיוב להזדרז ולכתוב כמה שיותר בהקדם, דאם המצוה היא לכתוב מסתבר שאין לו חיוב מיוחד להזדרז חוץ מהדין הכללי של זריזים מקדימים למצוות, שהרי קיום המצוה היא חד פעמי וכשיהיה לו זמן פנוי יקיימנו. אבל אם המצוה היא שיהיה לו ס"ת כדי ללמוד בו, הרי זו מצוה תמידית וממילא עדיפא טפי שיהיה לו כמה שיותר מוקדם, כדי שיוכל לקיים תכלית המצוה דהיינו ללמוד בה.

ונראה לדקדק זה בל' הרמב"ם "כלומר כתבו לכם תורה כו' ואע"פ שהניחו לו אבותיו ספר תורה מצוה לכתוב משלו, ואם כתבו בידו כאילו קבלו מהר סיני, ואם אינו יודע לכתוב אחרים כותבין לו". הנה ממה שלא הזכיר הרמב"ם כלל שאם אינו יודע לכתוב יקנהו מן השוק, אדרבה הדגיש שעיקר המצוה שיכתבנו בעצמו או שאחרים כותבין לו, משמע שעיקר המצוה הוא שיכתבנו דייקא ולא שיהיה לו גרידא אבל יש לעיין מלשון הרמב"ם בספר המצוות (מצוה יח), שהזכיר שמקיים המצוה גם בקונהו מן השוק, וצ"ב.

וכן היא דעת הרמ"א (יור"ד סימן ער), דדוקא בשכר לו סופר לכתוב ס"ת, או שקנה ספר שהיה מוטעה והגיהו יצא, דאז הוא זה כאילו כתבו. אבל אם לקחו כך ולא הגיה בו דבר הוי כחוטף מצוה מן השוק ואינו יוצא בזה.

והנה מקור דברי הרמ"א הוא בגמרא מנחות (ל, א), "אמר ר' יהושע בר אבא א"ר גידל אמר רב, הלוקח ס"ת מן השוק כחוטף מצוה מן השוק, כתבו מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מהר סיני. אמר ר' ששת אם הגיה אפילו אות אחת מעלה עליו הכתוב כאילו כתבו". ומפרש הרמ"א דהא דאמר הלוקח ס"ת מן השוק כחוטף מצוה מן השוק, הכוונה לגריעותא, שלא יצא בזה ידי חובתו. וכפי הנראה כך מפרשה גם הרמב"ם כנ"ל.

אכן רש"י שם מפרש שלעולם מצוה קעביד גם בלוקחו מן השוק, ויוצא בזה ידי חובתו, ולא אתי לאפוקי אלא שבכתבו בעצמו הוי מצוה מן המובחר. וכדאמר דהוי כאילו קיבלה מהר סיני. דבלוקחו מן השוק על אף דהוי מצוה הא מיהת מצוה מן המובחר לא הוי.

מדת הדין ומדת הרחמים

ואגב דאתינן לדברי הגמ' במנחות, הרי בנותן טעם להציע כאן לדברי הנמוקי יוסף (הו"ד בט"ז ס' ער סק"א), שכתב על דברי הגמ' האלו דברים מאלפים וז"ל, "כחוטף מצוה שאין לו שכר גדול כמו שטרח בכתיבתה. ויש מקום למדת הדין לחלוק ולומר, אלמלא שבא עליו בטורח לא היה עושה אותה. כתבה הוא בעצמו או שכר סופר לכתבה וטרח בתיקון הקלפים ולסבול עול סופר עד שנכתב. כאילו קבלה מהר סיני שיש למדת הרחמים לומר בזו, כמו שטרח לזה כן היה טורח ללכת במדבר לקבלה מהר סיני", עכ"ל. הרי חזינן בזה גודל מעלת המתעסק והטורח בדבר מצוה ובדברי תורה, דמעלה עליו מדת הרחמים לומר שכן היה טורח ללכת לקבלה מהר סיני, ואשרי הזוכה לכך.

הניחו לו אבותיו ס"ת

נחזור לעניינינו, כבר הזכרנו לדברי הגמ' בסנהדרין, "אמר רבא, אע"פ שהניחו לו אבותיו ס"ת, מצוה לכתוב בעצמו. שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה". וכאמור פסקה הרמב"ם כנ"ל. ולכאורה לדברי רש"י במנחות דגם בקונה מן השוק, מקיים המצוה. א"כ לכאורה ה"נ ביורשו מאבותיו יקיים המצוה, ואמאי הצריכוהו שיכתוב או יקנה בעצמו.

וכבר עמדו בזה רבים מהאחרונים. יש מהם שתרצו דנהי דס"ל לרש"י דלעולם אין המצוה שיכתבו דווקא, אבל ודאי גם הוא מודה שצריך להשתדל ולטרוח בהשגתה. ולכך שונה יורש מקונה, דביורש ליכא טרחא כלל. ולכן אמר רבא דאע"פ שהניחו לו אבותיו ס"ת מצוה לכתוב בעצמו, ולא מקיים המצוה בירושה. אבל בקונה ס"ת נהי שאין בזה טרחא גדולה, כמו בכותב בעצמו, אך מ"מ טירחא כל דהו איכא ולא כירושה, דעכ"פ היה צריך להתעסק בקנייתה ולכן בזה יוצא ידי חובתו בדיעבד, אלא שאינו מצוה מן המובחר.

ועיין בבית הלוי (ח"א ס' ו), שאין הבדל בין ירושה וקנייה, אלא שדבר זה תלוי במחלוקת אב"י ורבא בסנהדרין. דהרי אב"י הקשה שם על רבא מהא דאמרו גבי מלך "דכותב לו ס"ת לשמו, שלא יתנאה בשל אחרים, מלך אין הדיוט לא". פי' דדווקא מלך צריך לכתוב ספר תורה לשמו ולא להנות בשל אחרים, אבל הדיוט יכול לצאת בירושה. הרי מבואר דרבא סובר שבירושה לא מקיים המצוה, אבל אב"י סבר דמקיים שפיר. ולפי"ז י"ל דהא דר' גידל במנחות, דהלוקח ס"ת מן השוק כחוטף מצוה מן השוק, דפי' רש"י דיוצא ידי המצוה אלא שאינו מצוה מן המובחר, היינו משום דס"ל כאב"י, אבל לרבא כי היכי שבירושה לא מקיים המצוה ה"נ בקנייה לא מקיים המצוה. והרמ"א פסק כדעת רבא, וגם רש"י יכול להסכים לזה, דכל דבריו היו לשיטת אב"י.

ובדברי רבא גופא ד"אע"פ שהניחו לו אבותיו ס"ת מצוה לכתוב בעצמו שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה". כתב בתורת חיים בסנהדרין דנראה דמיתורא ד"לכם" קדריש, דמשמע משלכם בעינן, ולא סגי בשל אבותיו. ומתני' נמי גבי מלך מייתורא ד"לו" קדריש, מדכתיב וכתב לו את משנה התורה. ועפי"ז כתב התו"ח וז"ל, ונראה דיחיד הכותב ס"ת לעצמו ונותנה לביהכ"נ לקרות בה בציבור, לאו שפיר קעביד, שכיון שמקדישה הרי הוא של הקדש ולאן שלו היא, ושוב אינו יוצא בה ידי חובתו, דלכם כתיב שלכם בעינן, כדאשכחן בד' מינין שאין אדם יוצא בשל חברו.

והמנחת חינוך (שם, אות א), נקיט בפשיטות דלא כהתורת חיים, דכתב שפשוט דההוכחה אינה מתיבת "לכם", דהא ירושה מקרי לכם דיורש אתרוג שפיר יוצא בו יד"ח, והרבה דברים דבעינן לכם ויוצאין בירושה. אלא ההוכחה מדכתיב 'ועתה כתבו לכם' דבעינן שיכתבו

ובירושה ליכא כתיבה. וכיון שכן כ' המנח"ח דגם בקונה מן השוק לא מקיים המצוה, דמה לי קנין או ירושה, מאחר דלא כתב לא קיים המצוה, דהיא גזה"כ דבעינן כתיבה. וזה אתי שפיר עם מה שנתבאר לן לעיל בד' הרמב"ם, שעיקר המצוה היא מעשה כתיבה של ס"ת ולא שיהיה לו ס"ת ודלא כרש"י שיוצא המצוה גם בקונה מן השוק.

ס"ת שנאבד

וכתב שם המנחת חינוך בהמשך דבריו (אות ה), לדקדק לשון הרמב"ם שכתב, "מצות עשה לכתוב ס"ת לעצמו כו" דעיקר המצוה היא הכתיבה, ולפי"ז אפשר דבכתב, אף שמכרו לאחר או הקדישה או שנאבד, קיים המצוה. דהמצוה היא רק פעם אחת לכתוב והא כתבו. והביא שבספר תורת חיים בסנהדרין כאן כתב דאי מקדישה או נאבדה נתבטלה המצוה וצריך לכתוב לו אחר. וזהו לשיטתו כנ"ל, שעיקר המצוה נלמד מ'לכם' דבעינן שיהיה לכל אחד ואחד ס"ת ולא בכתיבה לחוד תלי מלתא.

והתו"ח מכריח כדבריו ממה שכ' הרמב"ם (פ"ג ממלכים ה"א), "בעת שישב המלך על כסא מלכותו כותב לו ספר תורה לעצמו, יתר על הספר שהניחו לו אבותיו. ואם לא הניחו לו אבותיו, או שנאבד, כותב שני ספר תורה וכו'". וא"כ יחיד נמי כשנאבדה לו ספר תורה שלו פשיטא דצריך לכתוב לו אחרת, דבספר תורה שמניח בבית גנזיו, אין לחלק בין יחיד למלך, לענין אבידה שבנאבד צריך אחרת, ע"ש וממילא הוא הדין נמי באם מכר או הקדיש, דאינו יוצא ידי חובתו. והטעם שהמצוה הוא שיהיה לכל אחד ואחד ס"ת ולא בכתיבה לחוד.

ויעויין במנח"ח שם שדחה את ראייתו, דע"כ צ"ל שחלוק דין מלך מדין הדיוט, אפילו לגבי הס"ת הראשון, דהרי גבי הדיוט כבר כ' הרמב"ם שאינו יוצא בירושה, וכאן משמע דשפיר יוצא, דכ' שכותב ס"ת יתר על מה שהניחו לו אבותיו. משמע שיצא יד"ח במה שירש מאבותיו. וא"כ גם מה שמבואר בר"מ שאם נאבד חייב לכתוב עוד ספר, י"ל דאין זה אלא במלך וצ"ע.

והמעייין בהמשך דברי המנח"ח יראה שמכח זה קאמר שמצוות כתיבת ספר תורה, מורכבת היא משני הענינים גם יחד. היינו שיהיה לו ס"ת ע"י שיכתוב. וסיים עלה המנח"ח, שכן נראה מדברי החינוך. היינו ממש"כ שנצטוינו להיות לכל איש מישראל ספר תורה, משמע שהמצוה היא תדירית ואילו ממש"כ בתחילת דבריו משמע שאינו יוצא ע"י קנין.

מצוות כתיבת ס"ת בזמן הזה

בטור (יור"ד סי' ער) כתב בשם הרא"ש בהלכות קטנות וז"ל, "וכתב א"א הרא"ש, שזה לא נאמר אלא לדורות הראשונים שהיו כותבין ס"ת ולומדין בה, אבל האידנא שכותבין ס"ת ומניחין אותם בביהכ"נ לקרות בהן ברבים, מצות עשה על כל אדם מישראל אשר ידו משגת לכתוב ה' חומשי תורה ומשנה וגמרא ופירושו ולהגות בהם הוא ובניו". היינו דמצות כתיבת ס"ת היא כדי ללמוד בה, דכתיב "ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם", וע"י הגמרא ופירושה, ידע פירוש המצוות והדינים על בוריין, ואשר על כן, הן הספרים שאדם מצווה לכותבן.

וכתב עלה הב"י, דודאי לא בא הרא"ש לפטור לאדם ממצות כתיבת ס"ת ולהחליפה בחומשים ופירושיהן, ולא בא אלא לחדש לנו חיוב על כתיבת חומשים ופירושיהן, אבל לכתוב ס"ת לקרות בו פשיטא דגם האידנא זהו עיקר קיום מצות העשה. שהרי הוא נוהג בו, כמו שהיו נוהגין בדורות הראשונים.

והחת"ס (יור"ד סימן רנד) הסביר בזה, דלא אמר הרא"ש לדבריו, אלא אם נדרוש טעמא דקרא, לומר שטעם המצוה של כתיבת ס"ת הוא כדי ללמוד מתוכה, דא"כ ממילא עיקר החיוב הוא על פירושי התורה ולא על תורה שבכתב. אך אגן קיי"ל דלא דרשינן טעמא דקרא להקל אלא רק להחמיר דרשינן, וממילא לחיובו לכתוב גם פירושי התורה שפיר מחייבין ליה, דדרשינן טעמא דקרא לחומרא, אבל לפטרו מכתבת תורה שבכתב זה לא אמרינן, דלהקל לא דרשינן טעמא דקרא.

ויל"ע בדבריו דהא בגמרא בב"מ (קטו, א) איתא דהיכא דהטעם מפורש בקרא, לכו"ע דרשינן טעמא דקרא אף לקולא, והרי הכא הטעם מפורש בקרא כמ"ש הרא"ש הנ"ל, "מצות כתיבת ס"ת הוא כדי ללמוד בה דכתיב ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם". וא"כ לכו"ע נוכל לדרוש אף לקולא, וצ"ע.

נשים במצוה זו

השאגת אריה (ס"י לה) הביא דיל"ע אם נשים חייבות במצות עשה זו של כתיבת ס"ת כאנשים או לא. והביא בזה ללשון הרמב"ם בספר המצוות (מצוה יח) וז"ל, "הוא שצוינו שיהא כל איש ממנו כותב ס"ת לעצמו, ואם א"א לו לכתבו צריך שיקנהו או ישכור מי שיכתבהו לו והוא אומרו כתבו לכם את השירה הזאת כו". והנה אחר השלמת מנין מצוות עשה, מביא הר"מ רשימה של מ"ע שאין נשים חייבות בה. וכתב "הלכה י"ח ואין הנשים חייבות בהן" ע"כ. וכן מדויק לשון הרמב"ם (פ"ז מהל' מזוזה) "מצות עשה על כל איש ואיש מישראל לכתוב ספר תורה לעצמו". דמשמע דוקא איש ולא אשה.

וכתב השאג"א דזו תימה דמנין לו זאת. ואפילו לפי מה דמשמע לכאורה מדברי הרא"ש, דעיקר מצות כתיבת ס"ת היא כדי ללמוד בה, מ"מ הא כתבו רבוותא דנשים מברכות ברכת התורה הואיל וחייבות ללמוד מצוות הנוהגות בהן, וכמ"ש הב"י (או"ח סוף סימן מז) בשם הסמ"ג. "ואי משום שאינן חייבות בהרבה מצוות כגון מצ"ע שהזמ"ג ופי' ונימא שכל שאינו מחוייב בכל המצוות, אינו בכלל מצות כתיבת ס"ת א"כ יכולנו לפטור את כל העולם כולו מדין מצות כתיבת ס"ת, שהרי הרבה מצוות יש שאינו נוהג בישראל אלא בכהנים, ואפילו בכהן הדיוט ישנן הרבה מצוות שאינן נוהגות, והרבה מהם מצות המלך ואינו נוהג בכל אדם אלא ע"כ, דהא לאו מלתא היא. וא"כ ה"נ אין לנו טעם לפטור את הנשים ממצוה זו". ועוד הוסיף שכש"כ לפי מה שי"ל שאין מצות כתיבת ס"ת תלוי כלל במצות ת"ת דודאי שאין לנו לפטור נשים ממצוה זו מדפטורין מת"ת.

ואמנם החינוך אכן כתב בזה "נוהגת בזכרים, שהן חייבין בתלמוד תורה וכמו כן לכתוב אותה ולא בנקבות". ומסתברא דהחינוך לטעמיה אזיל, דעיקר מצות כתיבת ס"ת היא כדי ללמוד בה.

חיוב ת"ת דנשים

והנה מה שהקשה השאג"א, שהרי גם נשים מברכות ברכת התורה הואיל וחייבות ללמוד מצוות הנוהגות בהן וכמ"ש הב"י או"ח כו'. בבית הלוי (שו"ת סימן ו) כתב בזה דחלוקים גדרי מצות תלמוד תורה בנשים ובאנשים. דבנשים מצוות ת"ת היא רק בכדי לדעת המעשה אשר יעשו, אבל אין בזה "מצות תלמוד תורה", לעצמה. אבל באנשים, מלבד החיוב שיש בהם ללמוד כדי לדעת, עוד יש בהם חיוב של תלמוד תורה, והוא שעצם הלימוד מצד עצמו הוי קיום

מצות ת"ת ובדרך זה מסביר בפירושו על התורה (פרשת משפטים כד, ז), את הגמ' בנדרים (פא, א), שהחורבן בא משום שלא בירכו בתורה תחילה, עי"ש.

ומוכיח הבית הלוי יסוד זה מהא דאיתא בגמ' סוטה (כא, א). דאקשינן בגמ' שם, נשים במאי זכין היינו מאיפה יש לנשים זכות התורה, ומשני "דמקרין ומתניין בנייהו ונטרן להו לגברייהו עד דאתו מבי מדרשא". ולכאורה תיפוק ליה דמחויבות במצות ת"ת עכ"פ במצות שהן מחויבות בהן, וא"כ פשוט שיש להם זכות התורה. אלא ע"כ דחויבן ללמוד כדי לדעת מה לעשות, וזה אינו נכלל במצוות ת"ת.

ועפ"י יסוד זה, היה נראה לבאר לכאורה לשי' הרמב"ם שנשים פטורות ממצות כתיבת ס"ת. דכיון דאינן מצוות בתלמוד תורה אינן בכתיבה. איברא דכל זה א"ש אי נימא דעיקר טעם המצוה הוא שיהיה לו ס"ת כדי ללמוד בה, אך אם המצוה היא בעצם מעשה הכתיבה, אזי אין לנו לחלק בזה בין אנשים לנשים. וכבר הוכחנו בשיטת הר"מ שהחויב הוא עצם הכתיבה.

טעמו של המנח"ח לפטור נשים מכתבת ס"ת

המנחת חינוך כתב טעם נוסף לפטור נשים ממצוה זו דכתיבת ס"ת, והוא אפילו אם המצוה היא הכתיבה לבדה. דכיון דנשים פסולות לכתוב ספר תורה, דאינן בקשירה, ואם כתבו נשים אין לו דין ספר תורה כלל, א"כ אין שייך לומר שיתחייבו בזאת המצוה דאיך יקיימו אותה, ע"י כתיבת עצמן א"א, וע"י שליח נמי לא שייך, דהא אמרינן בכמה דוכתי (ע"י נדרים לה, ב ועוד) דכל מידי דאיהו לא מצוי עביד לא מצוי משוי שליח, והכא נמי כיון דהן פסולות לא מהניא שליחות, ובהכרח דפטורות לגמרי.

וכתב עוד שם, דהוסיף אחד מבני החבורה, דלפי מה שכתב במחנה אפרים (הלכות שלוחין סימן יא), דפועל עדיף משליח בעלמא, ואפילו בגוי דקיי"ל אין שליחות לעכו"ם אפ"ה בפועל מהניא, א"כ ה"נ אפשר, שתעשה זאת ע"י פועל, שתשכור סופר לכתוב לה ס"ת, דזה עדיף טפי משליחות ותוכל לקיים המצוה. והשיב על זה המנח"ח דשאני התם, שהתורה מיעטה עכו"ם משליחות, דבזה אמרינן שפיר דפועל עדיף טפי, דידו כידו ואפילו בעכו"ם יש שליחות. אבל בנידון דידן דהחיסרון הוא מצד המשלח, דהוא אינו יכול לעשות המצוה לא יהני על זה פועל, דמה שידו כידו אינו מועיל, דהא ידו דהמשלח אינו יכול לעשות דבר זה וזה פשוט.

ס"ת של שותפין

ברעק"א כתב דהיכא דאית ליה ס"ת בשותפות, אינו מקיים המצוה. והוכיח זאת מהא דכתב התורת חיים שלא יקדיש ספר תורה לביהכ"נ רק ישאילנו לביהכ"נ שהרי צריכה להיות שלו. דלכאורה הלא גם אם יקדישנו לביהכ"נ עדיין יש לו חלק בגווה, ואי סגי שיהיה לו שותפות בגווה, למה לא יוכל להקדישו. אלא ע"כ בעינן שיהיה שלו בלחוד שלא בשותפות.